

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L4@regeringskansliet.se

Remissyttrande över betänkandet Struktur för ökad motståndskraft (SOU 2021:25)

Lantbrukarnas Riksförbund, LRF, har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på rubricerat betänkande. LRF vill anföra följande.

Övergripande synpunkter

LRF välkomnar att regeringen ser behovet av att utveckla det civila försvaret, där denna utredning är ett viktigt steg. LRFs uppfattning är att utredningens förslag övergripande kan stärka Sveriges förmåga att hantera en allvarlig kris eller ytterst ett väpnat angrepp.

Inledningsvis vill LRF lyfta några generella perspektiv.

Gråzonsproblematiken

Det är intressant (och problematiskt) att utvecklingen i vår omvärld bekräftar bilden av att konflikter i ökad omfattning sannolikt utvecklas med steg mot ett skymningsläge eller en gråzonsproblematik.

För LRF är det relevant att peka på att i FOIs typfall 5 lyfts risken att det relativt tidigt i ett sådant scenario uppstår livsmedelsbrist. Inledningsvis uppstår bristen som en indirekt effekt (som en följd av hamstring som i sin tur kan bero på en upplevd risk för brist) men efter ett antal månader är bristen en direkt konsekvens av minskad produktion och minskad import. I typfallet beskrivs hur en akut livsmedelsbrist kan uppstå efter 9 månader. Även om beskrivningen endast är ett tänkbart händelseförlopp visar det att tillgången till livsmedel *och allmänhetens tilltro till livsmedelsförsörjningen* är central vid en svår kris eller ytterst ett krig.

LRF noterar även att typfall 5 utspelar sig under en betydligt längre tidsperiod än 3 månader. LRF förstår att staten i dagsläget valt att utgå från ett scenario där Sverige ska klara en period på minst 3 månader utan stöd utifrån - men ser det som ett första steg.

Det får anses troligt att störningar i bl.a. livsmedelsförsörjningen kommer råda både innan och efter en sådan tremånadersperiod. Och det innebär i sin tur att det är relevant att *säkerställa uthålligheten i primärproduktionen* ur ett försörjningstrygghetsperspektiv.

Skillnad på att planera inför en kris/krig och att hantera desamma

LRF menar att det i utredningen, liksom mycket av diskussionen i övrigt om det civila försvaret, inte görs tillräckligt stor skillnad på hur att *planera* inför en kris eller ett angrepp och hur att *hantera* olika processer under en kris eller ett angrepp.

Det är rimligt att planering, övning och förberedelser i mångt och mycket sker ”uppifrån och ned”. Samtidigt är det högst rimligt att anta att vid en stor kris och framför allt vid ett väpnat angrepp kommer det mesta av kommunikationer och informationsflöden att bryta samman. I det läget blir det lokala, och i viss mån regionala, möjligheterna att agera isolerat avgörande. Det är därför viktigt att i förberedelserna ge förutsättningar för att lokalt kunna hantera svåra situationer.

Närhetsprincipen - viktigast under en kris eller om kriget kommer

Vid ett väpnat angrepp eller en mycket stor kris då allt blir osäkert och svårbedömt kommer människor att hantera det nödvändigaste i samverkan med de personer och aktörer som finns nära och är kända sedan tidigare.

Om kriget kommer är det utanför den lokala mataffären medborgarna samlas, få kommer försöka kontakta myndigheter för att fråga om vad som gäller. Därför är det viktigt att samhället i sin planering underlättar och uppmuntrar att organisationer, företag och individer tillsammans kan diskutera hur de kan stötta varandra i händelse av en kris eller krig.

LRF menar att *närhetsprincipen* har störst potential att ge effekt om samhället ställs inför en mycket stor påfrestning där de ordinarie strukturerna slagits ut.

LRFs uppfattning är att *kommunerna* har en mycket viktig roll i detta eftersom de, som den yttersta delen i den offentliga förvaltningen, kan länka samman det förberedande arbetet med uppgiften att tillsammans med andra lokala aktörer hantera de situationer som kan tänkas uppstå vid en stor kris eller ytterst ett krig.

Synpunkter på enskilda förslag

Förslag med särskild betydelse för företag i de gröna näringarna

Inrättande av beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten (7.5.7)

Utredningen föreslår att livsmedelsproduktion (primärproduktion, förädling och distribution) samt dricksvattenförsörjning, avlopp och avfall slås samman i en beredskapssektor vars ansvarsområdet då blir mycket omfattande. Utredningens resonemang om de olika delarnas beroendeförhållande kan visserligen vara relevant i flera delar. LRF vill ändå lyfta att det är stor skillnad att t.ex. hantera frågor om avlopp med frågor om hur att säkra upp att medborgarna kan få i sig tillräckligt med mat.

LRFs bedömning är att frågor om livsmedelsförsörjning är så pass omfattande att de skulle motivera en egen beredskapssektor med Jordbruksverket som sektorsansvarig myndighet. Jordbruksverket har bland annat idag uppdrag kopplat till den fastställda Livsmedelsstrategin vilken i sin tur har tydlig koppling till en ökad nationell försörjningstrygghet.

Om utredningens förslag ändå genomförs i denna del vill LRF framhålla vikten av att Livsmedelsverket vinnlägger sig om ett mycket nära samarbete med Jordbruksverket. Detta är viktigt inte minst för att minska risken för att det ska uppstå otydligheter i dialogen med företagen som är aktiva i sektorn.

Om vissa övriga förslag

Inrättande av beredskapssektorer och civilområden

LRF tillstyrker förslaget att inrätta beredskapssektorer och civilområden. Särskilt tanken att stärka möjligheterna för civilområden att agera självständigt när möjligheten att utbyta information nationellt eller med andra regioner fallit förefaller rimlig.

Samhällsviktig verksamhet definieras (8.3)

LRF välkomnar förslaget att i beredskapsförordningen definiera begreppet samhällsviktig verksamhet. En sådan ordning skapar tydlighet och en ökad förutsägbarhet.

Statliga myndigheters samverkan med näringslivet (8.8.2)

LRF anser det i grunden positivt att utredningen pekar på vikten av att myndigheter har en samverkan och dialog med de företag som kan tänkas ha en roll i totalförsvaret. Det är dock mycket viktigt att denna dialog struktureras på ett sådant sätt att de enskilda företagen inte behöver ha dialog med flera statliga aktörer i samma typ av frågor. Det är med andra ord viktigt att staten samordnar sig i dessa processer.

LRF noterar att Jordbruksverket i sitt regleringsbrev för 2021 bl.a. redan fått i uppdrag att för leden i primärproduktionen tillsammans med berörda företag och andra relevanta aktörer arbeta för att skapa ökade förutsättningar att säkerställa flödet i livsmedelskedjan vid en allvarlig bristsituation under svåra fredstida förhållanden eller höjd beredskap och då ytterst krig.¹

Underlag för beslut om finansiering av civilt försvar och krisberedskap (12.1.2)

Det är positivt att utredningen pekar på behovet av att skapa en form för att sammanställa de finansieringsbehov som uppstår vid arbetet att stärka det civila försvaret. Det är i denna process angeläget att även de kostnader som beräknas uppstå i näringslivet inkluderas. Utifrån beskrivningen i 12.1.2 bedömer LRF att frågan om hur sammanställningen ska ske bör vara föremål för ytterligare utredning.

Under höjd beredskap ska MSB bistå regeringen i ledningen av det civila försvaret (12.4.2)

LRF konstaterar att utredningen i flera delar väljer att stärka MSBs roll för planeringen av det civila försvaret. Det kan finnas skäl för det, samtidigt det måste beaktas att myndigheterna i de olika sektorerna rimligen även fortsättningsvis kommer ha bäst detaljkunskap, tex om förhållandena för näringslivet i de respektive sektorerna.

Även om det inte är en fråga som primärt berör LRF kommenteras förslaget i 12.4.2. Om Sverige skulle befinna sig i den extrema situationen att höjd beredskap råder är det inte möjligt att se annat än att regeringen i ett sådant läge endast har *en* uppgift, att samordna på nationell nivå. Att då som utredningen föreslå att i förväg reglera att en enskild myndighet ska kunna axla denna roll helt eller delvis riskerar att skapa otydlighet, inte minst om vilken uppgift regeringen och regeringkansliet för egen del anser sig prioritera vid höjd beredskap.

---

¹ <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=21434> punkt 7.3

Dnr 2021/8786

2021-06-08

Kommunernas geografiska områdesansvar (14.6)

Som framgår av de inledande synpunkterna anser LRF att kommunerna bör ha en central roll i arbetet att stärka det samhällets förmåga att hantera fredstida krissituationer och ytterst ett krig. Det är i kommunerna som medborgarna finns och det är där samverkan med enskilda företag och andra aktörer kan ske.

Utredningen redovisar ett antal förslag som rör kommunernas roll. Bland annat föreslås ”att kommuner inom sitt geografiska område ska verka för att berörda aktörer samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet avseende fredstida krissituationer samt inför höjd beredskap. Vid fredstida krissituationer och under höjd beredskap ska kommuner verka för att berörda aktörer samverkar, att de åtgärder som vidtas av olika aktörer samordnas och att informationen till allmänheten samordnas”. Det är inte helt tydligt för LRF om detta omfattar arbetet att ha en dialog med t.ex. det lokala näringslivet om vilken roll de kan ha vid en allvarlig kris eller vid höjd beredskap men om så är fallet är det positivt. I det fortsatta arbetet kan kommunernas roll i denna del förtydligas.

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

Anna Lundell
Avdelningschef Ledningsstöd

Carl von der Esch
Förbundsjurist/Ledningsstrateg